

ZAVIRI ISPOD DONJE RUBLJE I HIGIJENA

ZAVIRI ISPOD DONJE RUBLJE I HIGIJENA

Izložba „Zaviri ispod“ bavi se kulturom odijevanja i to onog dijela koji se odnosi na donje rublje, njegovu izradu, pranje i održavanje i s tim povezanu tjelesnu higijenu seljačkog stanovništva Moslavine. Taj dio svakodnevnog života upoznali smo iz pripovijedanja starijih ljudi te iz predmeta koje njihove vlasnice i danas čuvaju i koji se nalaze u Etnografskoj zbirci Muzeja Moslavine. Ponekad to otkriva praksu još s početka 20. stoljeća, no u većini slučajeva iz međuratnog razdoblja 20. stoljeća.

Donje rublje, žensko i muško, danas doživljavamo kao i ostalu odjeću. Reklamira se na televiziji, na plakatima, pokazuje se u trgovinama i izlozima i o njemu se govori kao o ostalim običnim odjevnim predmetima. Kada ga kupujemo, biramo između toplog i laganog, različitih materijala, boja i dezena, koristimo posebna sredstva za pranje, a iznošeno bacamo i lako zamjenjujemo novim. A na početku onoga što znamo o donjem rublju bilo je upravo suprotno.

Kao prvo, zanimanje i ispitivanje o dijelovima odjeće koji dolaze na golo tijelo nailazilo je na šutnju i izbjegavanje, pogotovo pred stranim ljudima. O tome se nije govorilo djelomično stoga jer je predstavljalo nešto sramotno, a djelomično nešto nevjedno. U tradicionalnoj „nošnji“ donje rublje nije postojalo pa su žene uzor našle u građanskoj odjeći. Oponašale su i gornju i donju odjeću (malo)građanki iz svoje sredine, žena trgovačkog, obrtničkog i vlastelinskog sloja, a kod miješanog stanovništva, u ženskoj odjeći drugih nacionalnih skupina (Slovakinja, Čehinja, Mađarica). Tim su putem u upotrebu kod seljačkog stanovništva ušli grudnjaci i kombinei budući da je svaka žena vladala izradom platnene odjeće i više-manje je znala oponašanjem sašiti neki novitet. To dakako vrijedi i za gaće, s tim da su neke bile namijenjene pokazivanju pa su bile sašivene od finijeg domaćeg platna i ukrašene čipkom, što je tipično za Moslavinu. Također, u Moslavini je „procvala“ upotreba gaća oblika pumperica nasuprot Sesevskom prigorju gdje su se sve do pojave industrijskih gaća nakon Drugog svjetskog rata donjim rubljem smatrale *podrubačke*, svojevrsne podsuknje. Nasuprot širokim nabranim suknjama dužine ispod koljena, *rubačama*, na tijelo je dolazila uža i kraća podsuknja, a ponekad još jedna, malo duža.

Za razliku od žena koje se nisu kretale daleko izvan svojih seoskih sredina i najdalje mjesto do kojeg su išle bio je grad(ić) u kojem su prodavale svoje domaće proizvode, muškarci su se češće mogli naći u velikom svijetu. Kao vojnici dobili su vojničku odjeću, a dio nje je bilo nešto što do tada nisu poznavali, muške gaće. Isto se dogodilo kod postepenog preuzimanja muške građanske odjeće, krojenih hlača od industrijskih tkanina.

Govoreći o onome ispod došli smo do ženskih potreba u intimnom ženskom stanju, tzv. „njenim stvarima“. I inače prisutna štedljivost i recikliranje platnenih predmeta, tada je najviše došlo do izražaja. Naime, kod plahta ili ručnika otrcanih od dugotrajne upotrebe ili bilo kojih iznošenih komada odjeće još se našlo očuvanijih dijelova koji su se izrezali i od kojih su se izrađivali svojevrsni higijenski ulošci. Jer svaki je komad platna bio previše dragocjen da bi se bacio prije no što se raspao od istrošenosti.

Trebalo bi nam znatno više prostora za opis onoga što se može vidjeti u izložbi. Naime, uz upoznavanje seljačkog donjeg rublja upoznajemo i način njezove pranja, što dalje uključuje izradu domaćih sredstava za pranje i starinske načine glačanja.

Slavica Moslavac i Jagoda Vondraček Mesar

ZAVIRI ISPOD DONJE RUBLJE I HIGIJENA

NAKLADNICI: Muzej Prigorja i Muzej Moslavine Kutina | ZA NAKLADNIKE: Morena Želja Zelle i Jasmina Uroda Kutlić
FOTO: Slavica Moslavac | LIKOVNO OBLIKOVANJE: Tomislav Mrčić | SLOG I PRIPREMA ZA TISAK: Ovum | TISAK: Graforad | NAKLADA: 200 komada
STRUČNA KONCEPCIJA I LIKOVNI POSTAV IZLOŽBE: Slavica Moslavac | TEHNIČKI POSTAV IZLOŽBE: Anica Anđrić, Dubravko Vidiček, Silvija Kantolić, Josip Kovačević
GLAZBENO-SCENSKI PROGRAM: VS „Rusalke“, Kutina
Sesvete, Trg Dragutina Domjanića 5 | 8. lipnja – 18. rujna 2021. godine
Izložba je ostvarena uz financijsku potporu Grada Zagreba i Ministarstva kulture i medija RH